

Národní ekonomickou radu vlády tvoří lidé, jež jsou zcela pohlceni světem nadnárodního kapitálu a kosmopolitního myšlení

Autor: Jan Maloušek

Na nervy z NERVu: od národa odtržené myšlení o národním hospodářství

NERV představil sdělovacími prostředky hlavního proudu široce a hlasitě popularisovaný „návrh k vyššímu dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu,“ jelikož se „český ekonomický model vyčerpá.“ Jistě nelze rozporovat, že naše vlast se nachází ve velmi komplikované situaci a hospodářská rovina tvoří nedílnou součást tohoto problému. Co však zapadlo, je skutečnost, že akademici a bankéři, jež sedí v NERVu, se na tom, že jsme se do této situace dostali, spolupodíleli.

Jsou vesměs ve službách nadnárodního kapitálu (banky), anebo alespoň ve vleku internacionálního „elitního“ prostředí (vysoké školy). Můžeme úspěšně pochybovat, že současná národohospodářská věda pojednává o tom, „jak se člověk stará o udržení a zlepšení [svého] života“ (Karel Engliš), spíše se její dnešní představitelé a jejich absolventi domnívají, že ekonomie hledá cesty k zvýšení zisku v podobě peněz, jež však jsou pouze národohospodářským nástrojem.

Řada návrhů vypadá na papíře rozumně či alespoň přijatelně, nicméně základní účel, tedy rozvoj či snad dokonce rozkvět naší vlasti, přiměřený blahobyt všeho obyvatelstva, jeho budoucnost a plnění základních funkcí státu se někde ztratil.

Návrh obsahuje spoustu líbivých tezí, jež žádný rozumný člověk nebude rozporovat. Jenže zkušenost velí k obezřetnosti. Za všechny zmiňme dnešní oblíbené zaklínadlo – digitalisaci. Upřímně musíme sami sobě přiznat, že až na naprosté výjimky (na příklad katastr nemovitostí) již téměř čtvrtstoletí trvající nekonečná digitalisace státní správy nepřinesla nic jiného, než nárůst byrokracie, zesložiténí úkonů, ztrátu soukromí a nepřehlednost. To není dáno (jen) odporem státní byrokracie k novotám ani neschopností. Je to zřejmě inherentní vlastnost technologie. Na jednu stranu prudce zvýší efektivitu práce, na stranu druhou vede k unifikaci, schematičnosti, šablonovitému myšlení a nepružnosti. Ušetřené prostředky (růst efektivity) se při tom zpravidla ztratí v systému (m. j. v hardwaru a softwaru). Tento postřeh ovšem neplatí jen pro státní byrokracii, nýbrž obecně.

Obdobné je to s mottem upřednostňujícím na místo dotací systémová opatření. Kolikrát již zaznělo – a kolikrát se nic nezměnilo. Jak by také mohlo v organizaci plutokratů, kteří dotace používají coby základní politickou páku na umlčování politické oposice a korupci podřízených politiků. Vždyť kdyby nebyly dotace, kdo by se zajímal o Brusel, kdo by dodržoval jeho nesmyslná nařízení?

Trh práce

NERV považuje za přední příčinu hospodářského úpadku „zamrzlý“ trh práce. Převaha zaměstnanců v pracovně-právních vztazích je však asi jedinou domácí výhodou v rámci našeho národního hospodářství, jež je z valné části ovládáno zahraničním či nadnárodním kapitálem. Po serii investičních pobídek, krachů domácích podniků, více i méně podivných vyšachováních domácích kapitánů průmyslu, privatisaci obchodního bankovníctví do zahraničních rukou a postupném utahování šroubů živnostníkům a kastraci odborů (včetně zesměšnění tripartity) je právě pracovní právo poslední baštou ochrany tuzemských zájmů v internacionalizovaném hospodářství na našem území.

NERV tak zcela v duchu internacionálního korporátního (neo)liberalismu navrhuje údajný „nedostatek lidí“ řešit „modernisací“ zákoníku práce, jež má usnadnit zaměstnavateli zbavovat se zaměstnanců, zrušením minimální mzdy a nábořem zahraničních pracovníků.

Že by „nedostatek“ pracovníků měl naopak logicky vést k přetahování se o odbornou pracovní sílu zaměstnavateli a její odpovídající vyšší ohodnocení a naopak nahrazování neodborné pracovní síly automatisací a robotizací, a tím modernisovat celé hospodářství s průmyslem v čele návrh NERVu jaksí intuitivně nepředpokládá. *Naše hospodářství přeci konkuruje nízkou cenou práce a nadnárodní kapitál ve správě nájemného managementu tu není od toho, aby sloužil středně či snad dokonce dlouhodobým zájmům národního státu.*

„Otevřeme hranice a pečujme o lidi, kteří by u nás chtěli pracovat, zakládat byznys nebo tady

dělat lékaře, učit na základní škole nebo pečovat v ‚seniorhousech‘ o seniory. Snažme se odstranit administrativní bariéry, a ne přeměřovat nesmysly šuplerou,“ říká Aleš Rod. Už z toho je zjevné, že ve skutečnosti se jedná o nadnárodní korporátní „protinárodní ekonomickou radu.“ Vždyť z našich moderních dějin víme, co to znamená mít na svém území početnou národnostní menšinu. A ze současnosti víme, že se asimilace nepovedla ani u Slováků (kolik z nich ostentativně nemluví česky?) ani u Vietnamců (kolik z nich ani ve 3. generaci neopouští svou národní obec)? Při tom víme, že naše země svedou obhospodařovat cca 1,5 mil. lidí (odhad počtu obyvatelstva po třicetileté válce) a naopak užijí 30 milionů (Jan Antonín Baťa: *Budujme stát pro 40 000 000 lidí* – měl ovšem na mysli tehdejší ČSR). Nacionální, pronárodní, přístup přeci není hýbat s lidmi a národy pro potřeby (nota bene nadnárodního) hospodářství, nýbrž hospodařit podle obyvatelstva a pro ně, pro národ, pro jeho budoucnost.

Z druhé strany, složení hospodářství, jeho *vlastnická struktura, podíl kapitálu podle původu a podle směřování zisků* a zpětných investic, orientaci na zahraniční či domácí trhy a jeho potenciální problémy a naopak jeho výhodami, se návrh nezabývá.

Stejně tak návrh nezmiňuje, že v úvodu vypíchnuté „vyčerpání se“ českého hospodářství bylo způsobeno umělým zdražením energetických vstupů a řízeným omezením výroby nejlepšího vývozního zboží, samozřejmě společně s celkovým narušením dodavatelsko-odběratelských vztahů, na něž byl ovšem domácí vliv velmi omezený.

Vzdělávání

Návrh NERVu si klade za cíl dostat „vzdělání na úroveň vyspělého světa“. Pokud se tím myslí na úroveň jihovýchodní Asie, Číny, Japonska či alespoň Ruska, jistě nelze, než souhlasit. Pokud rada má ovšem na mysli anglosaské university, zmítající se v pokrokářských křečích takovým způsobem, že je opouštějí jejich donátoři, a produkující do sebe zahleděné nevzdělance, pak je lepší snad na jakékoliv veřejné školství resignovat. V současnosti máme v generaci mezi dvaceti a třiceti léty přibližně jednu třetinu absolventů vysokých škol a veřejně hláсанým cílem je tento podíl nadále zvyšovat. Zároveň chce NERV zdvojnásobit současných 18 % zahraničních studentů (tedy z 55 na 110 tisíc!) a udržet je zde z demografických důvodů. V rozporu s předchozím bodem (srov. trh práce a nedostatek pracovníků) tedy máme držet desítky procent mladých lidí na prahu produktivního života ve školství (a tedy mimo trh práce), aniž by to přineslo cokoli dlouhodobě hodnotného ani jim ani společnosti.

Po desíletích úpadku základního i středního školství (rámcové vzdělávací programy, slovní hodnocení, inkluze, odliv hmotně zabezpečených žáků a studentů do soukromých škol) budeme pokračovat v degradaci školství vysokého (dvě třetiny generace prostě podle statistiky nemohou dosáhnout na nejvyšší úroveň vzdělání, aniž by úroveň nejvyššího vzdělání nebyla ponížena právě na úroveň toho 67. nejchytřejšího ze 100) a při tom drželi tyto lidi pět i více let od běžného života, od práce, od budování rodiny.

Správa

Podle NERVu nás brzdí nefunkční byrokracie na straně jedné a „přebujelá“ samospráva na straně druhé s údajně rekordním počtem obcí. Je snad příznačné, že u nás měly pro samosprávu větší pochopení režimy, zaštiťující se Boží milostí, než režimy odvolávající se na vůli lidu. S krátkou a nedůslednou výjimkou devadesátých let čelí samospráva na všech úrovních od roku 1939 soustavnému útlaku. Snaha o vytváření „střediskových obcí“ připomíná přesně to, co připomíná, totiž likvidaci místních samospráv a oddalování (samo)správy od občanů, vytváření tuhého shora řízeného byrokratického systému, jenž podvazuje či znemožňuje nejen jakoukoliv iniciativu zdola, ale rovněž centrálně diktuje úkoly pro samosprávu, jež se stává pouze výkonným orgánem vrchnosti. Naopak přebujelost ústřední moci ku podivu kritice podrobována není. Snad by mohla imponovat ještě její efektivita – ovšem neefektivnější je nekontrolovaná samojediná autorita. A o současné demoliberální ústřední moci nelze mluvit coby o efektivní v žádném případě! Ku podivu nejsou kritsovány ani kraje (dědictví rozpačitosti devadesátých let, když měly na straně jedné zabránit rozčlenění republiky podle historických hranic a na straně druhé představovaly produkt patologické hrůzy z unitárního státu), ani zánik desetiletími prověřených okresních úřadů, ani přenos státní správy na samosprávu s logickým střetem zájmů a převedením zodpovědnosti rozhodování ústředních orgánů na „ty dole.“ O zachování správních hranic z doby po roce 1949 v mnoha statutárních městech, jež měly za účel rozdělit „buržoasní“ části měst mezi „dělnické“, což vedlo mnohdy k zcela absurdnímu rozdělení ulic či dokonce náměstí mezi různé obvody nemluvě. Celkově představa NERVu budí dojem snahy po zrušení samosprávy a zavedení centrálního řízení, protože je to pro jednání se „zahraničními investory“ zkrátka pružnější a tedy (pro ty investory a kolaboranty s nimi) výhodnější.

Bydlení

Kritika délky povolovacích lhůt patří k soudobému koloritu, stejně jako srovnávání s africkými státy. Ekonomové ovšem chápou zájmy investičních fondů a developerů, nicméně nechápou či spíše nechtějí chápat vznik stavebního práva coby ochrany v zájmu *veřejného* právě před silnými investory. Právě v tom hrají roli obce, a čím menší je základní jednotka, tím blíže je občanovi.

Kritisovaná přeregulovanost však neplyne v první řadě ze stavebního práva, nýbrž z „ekologických“ a dalších novodobých opatření, jež na straně jedné komplikují předprojektovou a projektovou přípravu stavby a její povolení a na straně druhé ji významně (a to v řádu při nejmenším mnoha desítek procent) prodražují.

Už se zřejmě má zapomenout, že *nájemní a družstevní bydlení bylo u nás de facto zlikvidováno na přání bank*, jež si přály mít bydlení vlastnické, aby mohly poskytovat *půjčky* proti jistě nemovitosti v osobním vlastnictví. Tehdy byl národ přesvědčován sdělovacími prostředky i politiky, že vlastnické bydlení je investicí do budoucna. Vznikla tak zřejmě nejhorší možná forma správy domů – **SVJ**. (Pravda, OPBH, tedy Okresní podnik bytového hospodářství, také nebyl výkvět pružnosti a hospodárnosti.)

Zároveň resignace veřejné moci na strategické plánování či alespoň výhledy vede k samovolnému sestěhovávání se obyvatelstva do okolí několika málo velkých aglomerací.

Problém tak nepředstavuje celkový nedostatek bytů, jako spíše koncentrace obyvatel, jež přináší s sebou další nepříznivé jevy – zahuštění dopravy, nárůst potřeb v částech území a jejich pokles jinde, nároky na technickou infrastrukturu, přehřívání území a další. Tím se však návrh NERVu nezabývá, stejně jako problematikou vyliďňování „periférie“ státu. Při tom ovšem klade důraz na „mobilitu pracovní síly.“

Investice

Stamiliardy z krajů, obcí a důchodových fondů mají být podle představ rady „zachráněny před inflací“ tím, že budou investovány do veřejné infrastruktury. Dobrým hospodářům tak mají být sebrány rezervy a utraceny ve „společném zájmu“, aby se „roztočila kola **kapitalismu**.“ Jedná se o naprosté nepochopení hierarchie samospráva vs. státní správa. Opět, obdobný přístup jsme již zažili v obdobích po r. 1939, respektive 1949, což jsou milníky při postupné důsledné likvidaci samosprávy v českých zemích.

Příznačné pro chápání světa podle NERVu jsou i jmenovité představy, za co peníze utratit: „Posílení spoluodpovědnosti obcí za náklady neřešení a neinvestování – například obce skutečně garantují místo ve školce od 3. (ideálně již 2.) narozenin a v případě nezajištění hradí pokračování rodičovského příspěvku. Vyšší odpovědnost obcí v oblasti dostupného bydlení.“ Příznačné – erár vymyslí novotu, o níž společnost nestojí, prosadí ji – a „hodí“ ji na obecní samosprávu. V devadesátých letech napříč společenskými vrstvami bylo považováno za mužnou čest, pokud žitel rodiny dokázal matce svých dětí zajistit možnost, aby se o ně mohla starat až do jejich nástupu do povinné školní docházky. Nyní ve jménu pokroku, a to nejen podle NERVu, je požadavkem doby dostat ženu-matku do služby či výroby, aby „roztáčela kola“ v našem případě zřejmě korporátních společností, jež ve skutečnosti nic neprodukuje.

Je zcela zřejmé, že *návrh NERVu je návrhem lidí, jež jsou zcela pohlceni světem nadnárodního kapitálu a kosmopolitního myšlení*. Navzdory svému názvu neřeší, čím bychom se měli živit (aby někdo objednal služby – „ekonomika služeb“! – musí na ně nejprve vydělat tím, že vyprodukuje tovar, o nějž má někdo zájem; jistě, i tím může být služba, ale máme v tomto ohledu skutečně co nabídnout, aby nás to uživilo?) a naopak *ve všech oblastech považuje za hlavní umést cestičku „trhům, které [něco] očekávají“ a – imigraci, lhostejno odkud*.

Takovouto protinárodní radu opravdu náš stát a národ nepotřebuje. Její návrh nepřináší nic, o čem by se posledních patnáct dvacet let nehovořilo. Několik rozumných postřehů je přebitých ostatními návrhy, jež nejsou jen nerozumné, jsou zhoubné:

Snížení extrémně vysokého počtu vězňů a vysoké míry recidivy

Samostatnou kapitolou extrémně represivní přístup vůči drogám, který zatěžuje veřejné rozpočty a životy uživatelů bez hmatatelného efektu na spotřebu drog a redukci škod s ní spojenou, a který mj. i dle zprávy vysokého komisaře OSN pro lidská práva významně porušuje lidská práva. Je třeba upravit trestní sazby a principy ukládání trestů; v oblasti drogové politiky zavést legální regulovaný trh s konopím a dekriminlizovat vybrané trestné

činy a/nebo snížit trestní sazby.

Psáno pro Dělský potápěč.